

на студію ім. Довженка. Не можна знімати фільми тільки на державні гроші, але треба поєднувати зусилля держави та приватних зацікавлених осіб. Якщо ж Міністерство культури повинно давати гроші продюсерам, то це не є продюсерська система. Чи цікавлять мене державні гроші? Будь-які гроші цікавлять. На наш фільм, дія якого відбувається в Словаччині, половину грошей дало Міністерство культури Словаччини. Якби відгукнулось Міністерство культури України, то герой фільму був би українцем і приїхав в Україну, адже сюжет фільму універсальний, проблема національної ідентифікації людини є в будь-якій країні. От сюжет мого наступного фільму – історичної драми – пов'язаний з Україною. Дія відбувається в Австрії, зніматиметься він у Львові, але виробнича приналежність фільму вирішиться залежно від того, з яким копродюсером я працюватиму.

— Ви сказали, що є прихильником усіх жанрів. А чи не могли б конкретніше окреслити свої уподобання в кіно?

— Мені подобаються фільми «Амелі», «Вісім жінок», «Клуб Коттон», тобто фільми, де є історія. Люблю якісне глядацьке

кіно. Є фільми, які дивляться в минуле, я вважаю, що треба дивитися вперед. Саме тому мені сподобався фільм «Мій брат Франкенштейн».

— Що таке ваш «Media-Dim»?

— Ми заснували цю структуру разом із Міхаєм Бронятовським 2002 року. Сфера діяльності досить широка – PR, юриспруденція, виробництво фільмів, реклама тощо. Займаємося тим, що стосується контактів між людьми. Маємо клієнтів. Це бізнес – те, що заробляємо, вкладаємо в кіно або телебачення, або рекламу. Залучаємо інвесторів. Сьогодні триває робота над спорудженням 26 кінотеатрів в Україні. В Україні близько 50 мільйонів населення (в Росії – 120). Кінопрокат не прив'язується до ринку, його потреби обчислюються від кількості населення. Питання в тому, чи віддали ми ринок фільмів, чи залишили для свого виробника. Для того, щоб тримати ринок, потрібна державна воля, якої поки що немає. Мають бути спеціальні заклади, яких поки що також немає. В Україні проблема зі сценаристами, поки що нікого не зацікавили до написання.

Серпень, 2004.

Арам Геворкян:

«МИ ПУСТИЛИ ЇХНІ ФІЛЬМИ ДО СЕБЕ, ХОЧА НАС ПРО ЦЕ НІХТО НЕ ПИТАВ»

Бесіду вела Лариса Брюховецька

— Діяльність громадської організації «Західно-Європейський інститут», яку ви очолюєте, стала фактом нашого кіно. Хотілося б почути про її концепцію з ваших уст.

— Спершу концепція задумувалася як навчальна програма у різних галузях без обмежень. Наприклад, якщо сьогодні на ринку є потреба навчати кінооператорів, ми їх і готуємо. А завтра є потреба у навчанні програмувальників, ми знаходимо людей, які хочуть вчитися, і тих, що навчають, тобто забезпечуємо конект. Ця ідея згодом була адаптована під кіно.

— А кому належала ідея?

— Олені Тарасенко та її друзі. Вони запропонували ідею, а я був базою із засобами та можливостями, і ми об'єдналися. Але так вийшло, що з кіностудії імені Олександра Довженка звернулися до нас десь 20 режисерів, серед них Роман Балаян, Олександр Денисенко, і сказали, що хочуть разом лобювати у Міністерстві культури свої інтереси, хочуть мати свого продюсера. І хоча після закінчення інституту в кіно не працював, я погодився цим зайнятися. Відзначу, що серед тих 20-ти не було Саніна. Це суттєво, бо з них не залишилося нікого. Мені сказали, що Санін ворогує з ними. Коли нікого вже не залишилось, я спитав у Саніна: «Ти що, з ними ворогуєш?», він відповів: «Ні». Я запропонував йому працювати разом. Коли ми зрозуміли, що є готова неприбуткова організація, неплатник ПДВ, і можна розв'язати проблему оподаткування, ми внесли корективи до статуту, де зазначили,

■ Продюсер Арам Геворкян.

що займаємося сферою кіновиробництва, безпосередньо держзамовленням. Тобто ми є комутаторами між державою і режисерами.

— Розкажіть, будь ласка, про структуру «Західно-Європейського інституту».

— Ми почали працювати. У мене є ресурс – ще кілька приватних підприємств, що надають послуги у сфері кінопросування. Моя компанія «GAL» займалася театральним прокатом, виробництвом вистав, привозила вистави з Москви, займалася концертами, рекламою. Тобто забезпечує все, що необхідно клієнту. Це зручно: коли немає чим платити, я використовую свої ресурси. Є економічна вигода: коли ми подали остаточний ліміт по «Мамаю», що буксував на кіностудії імені Довженка, то сума вийшла мізерною. І в Ганни Павлівни Чміль, яка хотіла, щоб цей фільм вийшов, уже була підстава, оскільки ми – громадська організація.

— Тобто можна сказати, що ви стали кінопродюсером завдяки фільму «Мамай»?

— Абсолютно вірно, це був перший поштовх. Якби таких технологічних режисерів, як Олесь Санін, було із десять в Україні, це було б добре. Санін дуже професійний. Так, у нього є свої недоліки, він час від часу може зламатися на монтажі, але він виходить на майданчик і ніколи там не загубиться. Як-

що чогось не вистачає, то він на місці перепише сценарій, але дозніме. Цей стартовий проект – великий плюс для мене. Я раніше працював як виконавчий продюсер за конкретний гонорар, але Саніну я вдячний за те, що він показав, як можна працювати і як потрібно працювати. Всі інші не змогли мені цього показати. Я йому вдячний за старт і завжди пам'ятатиму, що ця людина була і зробила свою справу як треба.

– «Мамай» дуже якісний і хороший фільм, але лишається відкритим питання повернення коштів, які у нього вкладені, бо він це може зробити. Відомо, що американська дистрибуторська компанія купила фільм, але я не настільки володію цією інформацією. Може, ви розкажете про роботу «Мамає» у прокаті?

– Насправді фільм нікому не проданий, право на дистрибуцію на наступних 10 років має моя компанія «GAL», оскільки це комерційна структура, на відміну від «Західно-Європейського інституту», що є неприбутковою організацією. Проблема «Мамає» в тому, що наш вітчизняний ринок абсолютно закритий для національного продукту (і закордонний теж). Ми пустили їхні фільми до себе, але нас про це ніхто не питав. Ситуація: ми приїхали, наприклад, до США, і нам там кажуть, що фільм добрий, дуже добрий, але хотілося б подивитися англійську версію. Просто хотілося б, це не підписання меморандуму, що ми його купимо. Але це коштуватиме 75 тисяч доларів. Де їх взяти? А вони можуть потім сказати, що цей фільм їм не потрібен. В результаті – ти на роздоріжжі: фільм хороший, час іде, а що робити? Ринок закритий. Якщо б вони на початку фільму поклали хоча б кілька копійок, то самі продавали б його зараз.

– То виходить з прокатом фільму все безнадійно?

– Не все. Я чекаю надходження грошового ресурсу. Крім того, маю відправити на французький канал «Плюс» касети з короткометражними фільмами проекту «Любов – це...» і «Мамає», нехай скажуть, чи зацікавляться придбанням продукції пакетом. З'явилися короткометражки, які, імовірно, можна буде зібрати в одну повнометражну картину. З таким пакетом вже є привід виїжджати на міжнародні кіноринки, автоматично потрапляєш у цей ланцюг: тебе реєструють як власника мережі, пакета. Якщо канал «Плюс» погодиться, то я запрошу заступника міністра культури Т.Кохана на цю зустріч, тому що для французів, якщо сам заступник міністра приїхав, то це деякий статус. Виходить, якщо ці три продукти («Мамай», фільм-альманах і кілька короткометражок) продадуться і гроші повернуться, то у Т.Кохана будуть додаткові засоби подальшого фінансування. І тоді це зачароване коло можна буде розімкнути. Якщо все піде нормально, то подібний пакет може заробляти по мільйону доларів на рік. А мільйон доларів на рік за п'ять-шість фільмів – це можливість на ці гроші ще знімати. Цього треба прагнути. У нашій країні ще за 300 тисяч можна знімати повний метр. І тоді не потрібно буде бюджет торкати, а це додатковий бюджет, який повертається, реінвестує. І тоді до мене ніхто ніяких претензій не матиме, я зможу здивувати цю країну тим, що я взяв гроші і повернув їх. Тоді продюсерське кіно буде продюсерським, я вирішуватиму, який режисер знімає. Для того, щоб заслужити це право треба витратити 4 – 5 років. Це небагато.

– Звісно, оскільки ви, мабуть, налагоджуєте стосунки не тільки з французьким каналом.

– Знов-таки потрібно зачепитися, бо завтра я прийду на інший канал і скажу, що уклав контракт з каналом «Плюс», а

вони вже ланцюжок вибудовують: якщо з тобою «Плюс» працював, то з тобою можна співпрацювати. Але це довгий шлях, де на початку необхідно обрости корінням, щоб тебе не можна було легко збити, вирвати. Це важко, бо переважно зустрічаєш перепони, а не допомогу. Я не можу продюсувати всі українські фільми, а трапляються ситуації, коли замовлень більше, ніж ти можеш зробити.

– Якщо ваш проект з дистрибуцією буде успішним, чи є у вас якісь плани щодо наступного фільму?

– Цього року я б дуже хотів закінчити фільм «Не вір очам своїм», який знімають Галина Кувічак і Анатолій Сахно. Це за Андрієм Курковим, але ми дещо змінили попередню концепцію, тепер кінцівка має більш соціальне забарвлення, з'являється зовсім інша інтрига. Порівняно з попередньою концепцією, там є над чим працювати, є що розширювати. Сам факт прийому колегією Мінкультури цього фільму вже є, фільм запущений, на нього витрачено гроші, його потрібно закінчити. Єдине, що я можу, так це постаратися врятувати фільм. Це потрібно зробити, оскільки він недорогий. Потрібні фільми, бо нам немає що показувати. Головне, щоб цей експеримент не провалився. Він необхідний як для мене, так і для Міністерства культури, яке у разі успіху зможе заявити, що Мінкульт нічого не робить.

Страшно те, що ти в цій ситуації не завжди можеш впливати на режисерів, які біжать і пишуть кляузи на тебе. У спілкуванні з державою головним має бути продюсер. Така світова практика.

Треба починати з молоді, треба її вчити вже зараз, щоб вона могла працювати під напругою, але не втрачати продуктивності.

Ми дозволяємо Москві перебувати на нашому ринку як старшому хворому брату, бо Україна ніколи не буде країною-виробницею «мила». Україна – це Європа, і тому я тут знаходжуся. При всіх мінусах, проблемах з ментальністю, вона все одно європейська країна. Ми маємо прагнути до французького кіно, яке зараз теж робить дива, Люк Бессон робить блокбастери, не гірші за американські, навіть значно реалістичніші. Французи ще вмюють грати, і цей симбіоз культури і технологій захоплює. Якщо вистояти, то ми підемо в бік Європи, будемо робити такі ж м'які, спокійні, сімейні фільми. Ми ніколи не будемо виробником «Рембо», ну і нехай. Треба пам'ятати, що баран з віслиюком не має змагатися, бо вони різні тварини і мають різні долі. Ми не маємо змагатися і порівнювати себе з Росією, це найбільша помилка. Коли ми відвозили «Мамає» до США на «Оскара», то там не було жодного російського фільму в цій номінації. Наше завдання полягає у тому, щоб знайти свій шлях, це той випадок, коли Україна має довести свою самостійність, показати, що навіть у кіно у нас є свій шлях, він не такий, як у росіян чи американців.

– Я вже три роки відвідую Ялтинський фестиваль і маю можливість порівняти кіно українське й російське. Ця відмінність була особливо різкою, коли було показано «Мамає» і «Мазепу». Це було якісно інше кіно, м'яке, людяне, гуманістичне.

– Наша природа інша. Ми різні, і маємо це розуміти, цінувати і перетворити на те, що буде приносити можливість працювати і примножувати, це – найважливіше. *Серпень, 2004*

P.S. Поки готувався номер на російсько-українському фестивалі кіно- і телепрограм у Ялті фільми «Любов – це...» дістали приз «Адамове яблуко».